

GOSPODARSKI ZNAČAJ SIVE PČELE I NJEZINA ZAŠTITA**M. Dražić, D. Bubalo, D. Krakar, N. Kezić***Sažetak*

Današnjim nastojanjima da se zaštiti biološka raznolikost pažnja je usmjerena na što veći broj vrsta, a manje se pažnje posvećuje tome kakva je uloga određene vrste u okolišu. Za očekivati je da će određena vrsta imati prednost u stvaranju programa zaštite ukoliko je njezina uloga u okolišu veća. Ukoliko se prihvati činjenica da najmanje 1/3 hrane koju konzumira čovječanstvo nastaje od biljaka oprašivanih kukcima, te bi ovo trebao biti značajan podatak za uključivanje zaštite pčela medarica (*Apis mellifera*) i ostalih divljih oprašivača (Nabhan i Buchmann, 1996).

Autohtone europske pčele medarice su nedvojbeno kukci koji značajno doprinose oprašivanju većine biljnih vrsta (Williams, 1994). Pčele su jedini oprašivači kojih ima u dovoljnom broju u vrijeme cvatnje većine poljoprivrednih kultura. Kao opći oprašivači, pčele posjećuju većinu cvatućih biljnih vrsta. Istovremeno su pčele specifični oprašivači te za vrijeme cvatnje određene biljne vrste ostaju pri istom izvoru hrane, što ih čini pouzdanim oprašivačima.

Očuvanje broja pčelinjih zajednica izravno je vezano na antopogene utjecaje u prirodi koji uključuju promjene u gospodarenju zemljištem, modernu poljoprivrednu praksu kroz primjenu različitih sintetskih sredstava u suzbijanju štetnika i korova, te utjecaj globalizacije kroz brzo širenje štetnika i bolesti. Jedan od takvih primjera je širenje namtnika *Varroa destructor* proteklih 30 godina iz središnje Azije na sve kontinente, te širenje štetnika *Aethina tumida* iz Južne Afrike na Sjeverno američki kontinent (Dražić, 2003).

Varroa je uzrokom da pčela medarica više i ne može živjeti slobodno u prirodi bez zaštite pčelara što je presudno za održavanje biološke raznolikosti šumskih i livadnih biljnih asocijacija. Istovremeno je prekinut i hranidbeni lanac mnogih ptica koje obitavaju u otvorenoj prirodi, a kojima je živa ili uginula pčela izvorom hrane.

M. Dražić, Hrvatski stočarski centar, Ilica 101, Zagreb, Hrvatska

kontakt osoba: Maja Dražić, e-mail: mdrazic@hssc.hr

D. Bubalo, N. Kezić, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Svetošimunska 25, Zagreb, Hrvatska

D. Krakar, Hrvatske šume, UŠP Požega, Milke Trnine 4, Požega, Hrvatska

Globalizacija i slobodno tržište s jedne strane omogućili su brzo kretanje roba, a time i opasnost od nametnika te introdukcije biljnih i životinjskih vrsta. Propisi o slobodnoj trgovini ukidaju mogućnost zaštite određenih područja za izvorne pasmine pčela pa se u nekim državama na nacionalnoj razini ustanovljavaju posebna zaštićena područja za očuvanje genofonda autohtonih pčela (Jaffe i sur., 2006).

Na prostoru Hrvatske rasprostranjena je autohtona pasmina pčela – siva pčela *Apis mellifera carnica*, sa tri ekotipa (Kezić i sur., 2001). Zbog specifičnosti parenja pčela, bilo bi neophodno osigurati veliko područje zaštite od introdukcije drugih pasmina i hibrida pčela.

U našim je krajevima pčelarstvo tradicionalno zanimanje i u pisanim tragovima se spominje u starim zakonicima još u 12 stoljeću. Širenjem varoe, smanjuje se i gubi običaj i mogućnost da svako seosko gospodarstvo ima pčele, najčešće nekoliko košnica s nepokretnim saćem. U sadašnjim uvjetima držanja pčela, neophodno je veće znanje i veća briga o zajednicama da bi se održale te je sada poseban problem u Hrvatskoj prostorna rasprostranjenost pčelinjaka, gdje velika područja ostaju van dosega leta pčela (Roša, 2006.)

LITERATURA

1. Dražić, M (2003) Opasnost od novih parazita. Hrvatska pčela, 122: 58-60
2. Jaffe R., T. Shaibi, V. Dietemann, B. Kraus, R. Crewe, R.F.A. Moritz (2006) Is Europe A Desert For Honeybees? Proceedings of Second European Conference of Apidology, 10 - 14. September 2006. Prague, 145
3. Kezić, N., Bubalo, D., Dražić, M., (2001) Uzgoj sive pčele (*Apis mellifera carnica*, Pollmann, 1879) u Hrvatskoj. Zbornik radova, Biološka raznolikost u stočarstvu Republike Hrvatske. HAZU. Zagreb, 141-145
4. Nabhan G. P., Buchmann, S.L. (1996) The Forgotten Pollinators. Island Press, Washington, DC
5. Roša J., M. Dražić, D. Krakar, N. Kezić, (2006) Melisopalynological analysis and endangerment of forest plant associations, Proceedings of Second European Conference of Apidology, 10 - 14. September 2006. Prague, 113
6. Williams IH (1994) The dependence of crop production within the European Union on pollination by honey bees. Agricultural Science Reviews 6: 229-257.